

BUJOR NEDELCOVICI - KNIGHT OF MEMORY**BUJOR NEDELCOVICI - CHEVALIER DE LA MÉMOIRE****BUJOR NEDELCOVICI - CAVALERUL MEMORIEI****Anamaria POPA,**

Student- doctorand, anul I, domeniu Filologie,
Universitatea din Oradea, Strada Univerisății, nr. 1,
coordonator prof. univ. dr. Ion Simuț popa.annamaria11@yahoo.com

Abstract

The writer Bujor Nedelcovici was not by chance named The Knight of Memory. His novels, which were designed as a tribute to truth, are used as weapons against oblivion, against moral numbness which governed the Romanian people immediately after the political change in 1989. His literature can be categorised as confessional. For Bujor Nedelcovici, confession is a moral duty, the essay “Eu, Nică și Securitatea (Un tigru de hârtie)” (“I, Nică and The Security (a paper Tiger)”) and the interviews volume “Cine sunteți, Bujor Nedelcovici ? Bujor Nedelcovici în dialog cu Sergiu Grigore” (“Who are you, Bujor Nedelcovici? Bujor Nedelcovici in dialogue with Sergiu Grigore”), answer many of the readers’ questions and offer a response regarding the choices made by the author faced with Censorship, in relation to The Security, with the instruments of The Communist regime.

Résumé

L’ écrivain Bujor Nedelcovici n’est pas par hasard nommée Chevalier de la mémoire. Ses romans sont mis au service de la vérité, sont utilisés comme des armes contre l’oubli, contre l’indifférence moral que le peuple romain a témoigné immédiatement après le changement politique en 1989. Sa littérature est forme des confessions, pour Bujor Nedelcovici la confession est une dette morale, l’essai, „Eu, Nică și Securitatea (Un tigru de hârtie)”(Je, Nică et la sécurité un tigre de papie) et le volume enquête, „Cine sunteți, Bujor Nedelcovici ? Bujor Nedelcovici în dialog cu Sergiu Grigore”(Qui vous êtes, Bujor Nedelcovici ? Bujor Nedelcovici en dialogue avec S. Gregory) , répondant aux questions des lecteurs et beaucoup des choix faits par l’auteur argumente contre la censure en ce qui concerne la sécurité, avec le régime communiste.

Rezumat

Prozatorul Bujor Nedelcovici nu a fost numit întâmplător Cavaler al memoriei. Romanele sale sunt puse în slujba adevărului, sunt folosite ca arme împotriva uitării, împotriva amorțirii morale de care poporul român a dat dovadă imediat după schimbarea politică din 1989. Literatura sa se încadrează în categoria mărturisirilor. Pentru Bujor Nedelcovici mărturisirea este o datorie morală, eseul „Eu, Nică și Securitatea (Un tigru de hârtie)” și volumul de interviu „Cine sunteți, Bujor Nedelcovici ? Bujor Nedelcovici în dialog cu Sergiu Grigore”, răspund la multe dintre întrebările cititorilor și argumentează alegerile făcute de autor în fața Cenzurii, în relația cu Securitatea, cu instrumentele regimului Comunist.

Key-words: *Bujor Nedelcovici, censorship, communism, literature, confessional*

Mots-clés: *Bujor Nedelcovici, censure, communism, litterature, confession*

Cuvinte cheie: Bujor Nedelcovici, cenzură, comunism, literatura, mărturisire

România secolului XX s-a confruntat cu schimbări ideologice majore fapt ce a afectat în mod egal mediul social imediat și lumea artistică, literară. Nu putem vorbi despre cenzură în mediul literar fără a stabili în prealabil contextul politic, mai exact impactul ideologiei comuniste asupra literaturii române.

Din punct de vedere literar, așa cum remarcă și criticul Alex Ștefănescu, ideologia comunistă își face simțită prezența prin volumul al doilea al romanului *Moromeții* scris de Marin Preda(1967). Urmează un val al literaturii oportuniste, literatură aservită partidului comunist, până în 1964, când se resimte un ușor dezgheț ideologic de aproximativ un deceniu. Această perioadă este anunțată de volumul de versuri *Sensul iubirii* a lui Nichita Stănescu. În perioada 1964-1971, scriitorii vor reface continuitatea cu literatura dinainte de război și vor aduce în prim plan forme literare noi cu sentimentul unei renașteri naționale. În anii 1960-1964, Gheorghe Gheorghiu-Dej promovează o politică de afirmare a independenței față de Moscova fără a renunța, însă, la modelul sovietic. La trei zile de la moartea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej (22 martie 1965), locul la conducerea Partidului Comunist Român va fi luat de Nicolae Ceaușescu, care denunță abuzurile Securității din perioada anterioară. Urmărind evenimentele istorice, trebuie amintit anul 1968, august, când forțele militare ale Tratatului de la Varșovia invadează la ordinul Moscovei, Cehoslovacia, pentru a o obliga să se întoarcă la comunismul ortodox. Liderul Partidului Comunist Român refuză să se alăture acestei acțiuni, fapt ce creează României o bună imagine în Occident.

În 1971, după o vizită în China și Coreea de Nord, Nicolae Ceaușescu lansează un nou program, reținut și ca *Tezele din iulie*, un program care stopează dezghețul ideologic și care presupune o activitate dublată a Cenzurii și Securității. Tezele din 6 iulie 1971” constituie un manifest declarat împotriva liberalizării, a competenței profesionale, a intelectualilor” (LOVINESCU, MONICA, 2014, 42). Literatura devine în acest fel un instrument în activitatea politico - educativă, aspect recunoscut de Nicolae Ceaușescu conștient de ideea că literatura și arta au o mare influență asupra mentalității omului. Pe lângă faptul că se revine la umanismul socialist, se întărește cenzura, *Tezele din iulie* aduc noi condiții pentru scriitorii vremii. Libertatea de creație trebuie să aibă în vedere misiunea educativă a literaturii și a artei iar valoarea unei creații artistice este dată de accesibilitatea la mase largi de public. Partidul preia controlul asupra tematicii artistice pretinzând evidențierea marilor realizări ale poporului, impune un control amănunțit pentru a evita publicarea lucrărilor care nu sunt în concordanță cu cerințele socialiste.

În primul rând ne vom opri asupra Partidului Comunist Român care începând cu 1965 orientează literatura prin directive de partid, astfel literatura a devenit un instrument al ideologiei comuniste. Această formă de literatură promovează entuziasmul construcției socialismului și consideră optimismul obligatoriu. Pentru Stalin, scriitorii reprezentau soldații credincioși ai partidului, ingineri ai sufletului.

Între anii 1965-1971, Partidul Comunist a fost mai indulgent cu privire la publicarea operelor literare, însă *Tezele din iulie* 1971 au spulberat liniștea aparentă în care trăiau scriitorii români: ”De dragul libertății de creație nu vom putea închide ochii, nu vom admite să se scrie orice fel de literatură care ar putea dăuna educației socialiste a poporului nostru”. (SIMUȚ, ION, 1994)

O altă formă de îngrădire a libertății de creație este cenzura ideologică extinsă la toate nivelele sistemului. Cenzura interzice autori de poezie religioasă și metafizică, autorii din exil, ca de exemplu Emil Cioran, Vintilă Horia, Mircea Eliade (o parte din proză), acesta din urmă fiind publicat după 1965 în speranța că îl vor câștiga pentru noul regim politic. Această instituție străveche exercită sub forma interdicțiilor controlul supra publicațiilor înainte de apariție. Manuscrisele aveau nevoie de trei calificative pentru a ajunge în mâinile cititorilor. Direcția Presei și Tipăriturilor hotăra dacă un manuscris este sau nu ”bun de cules”, urma apoi a doua lectură la Cenzură unde se stabilea dacă manuscrisul este ”bun de tipar”, iar apoi se aștepta ștampila ”bun de difuzare”.

Scriitorul Bujor Nedelcovici debutează în 1970 cu romanul *Ultimii* după o lungă perioadă de opresiuni. Originea sa îl împiedică să practice avocatura, tatăl scriitorului fusese arestat din motive politice. Bujor Nedelcovici vede actul scriiturii ca o formă de evadare „Realitatea nu mă mulțumea, mă plictisea și imediat îmi spuneam o poveste pentru a elimina un segment din realul pe care eram obligat să-l trăiesc (...). Pentru mine realul nu este (decât un magazin) decât o trambulină pentru a mă arunca în imaginar și ficțiune”, afirma autorul.

Zile de nisip (1979) reprezintă un moment de cotitură în evoluția romancierului. După ecranizarea romanului, Bujor Nedelcovici devine subiectul urmărilor detaliate. Securitatea este pe urmele autorului iar romanul imediat următor îi va fi corectat, respins și în cele din urmă interzis. Este vorba despre romanul *Al doilea mesager* având ca titlu inițial *Ereticul îmblânzit* publicat în Franța în 1985 la editura Albin Michel cu ajutorul lui Paul Goma. Obține premiul Libertății în 1986 cu ocazia căruia Bujor Nedelcovici declară: „când am început romanul mi-am propus câteva obiective care mi-erău destul de limpezi: să scriu o carte în deplină libertate fără să-mi fie teamă de cenzura exterioară și în special fără cenzură interioară, marele nostru dușman, să nu urmăresc să public romanul cu orice preț, adică să nu accept <<îrgul cu târguitorii de cuvinte>>, să fie un roman care să depășească coordonatele socio-politice ale României și să prezinte fenomenul sistemului totalitar oriunde s-ar afla: Europa, Asia sau America de Sud, să am puterea și curajul de a privi pentru prima oară ”nimicnicia în față” și să mă plasez în viitor, adică: ce și cum va fi peste zece, douăzeci de ani, să aibă profunzimea și tensiunea ultimei cărți pe care Dumnezeu îmi îngăduie să o zămislesc.” (MANOLESCU, FLORIN, 2010, 459) Această afirmație poate fi explicată, în ceea ce privește plasarea în viitor, prin intuiția fantastică pe care Bujor Nedelcovici o posedă. Afirma de multe ori că prin romanele sale a anticipat destinul României.

Eseul *Un tigru de hârtie. Eu, Nică și Securitatea*, apărut în 2004 la Editura Alfa, se preocupă vădit de problema Comunismului de ieri și de azi și de problema Securității în toate formele pe care le-a luat de-a lungul istoriei ”în măsura în care acestea se raportează la sine” (SIMION EUGEN, 2006, 578) și al cărei scop este cunoașterea absolută.

”<<Scriitura m-a ajutat să ies din timpul profan și să intru în timpul sacru...fără timp. Era o cădere în cunoaștere de sine (“<<en soi) dar nu pentru un sine egoist (“<<pour soi), ci pentru a-mi da accesul la cunoașterea unui absolut inaccesibil: <<le savoir absolu.” este afirmația autorului Bujor Nedelcovici, care dedică acest eseu atât prietenilor care l-au trădat, cât și prietenilor care i-au rămas fideli. De asemenea, Bujor Nedelcovici afirmă: ”am scris și m-am scris o autocreație prin cunoaștere de sine, devenire și inițiere”, fapt ce i-a salvat viața singuratică imediat după plecarea în exil când s-a afundat în scrierea romanului *Îmblânzitorul de lupi* și care i-a menținut ”libertate interioară și exterioară”.

Dorința autorului Bujor Nedelcovici de a scrie eseul s-a născut în Spitalul de urgență din București, în anul 2001 în timp ce trăia experiența propriei morți. ”Tigrul de hârtie” sau analiza dosarelor de securitate reprezintă o ”odisee existențială în drumul spre Ithaca natală în căutarea Casei și a Centrului”, o căutare a semnelor ascunse și înțelesurilor pentru a potoli setea de dreptate.

În ciuda faptului că Nicolae Manolescu îl consideră pe Bujor Nedelcovici ”un masochist al scormonirii trecutului, un intransigent gata de a se răfui cu toți și cu toate” (MANOLESCU, NICOLAE, 2007, 1183) datorită ”tonului care este dat nu de nevoia de a consemna, ca să nu uite, sau de a-și aminti, cât de o irepresibilă înclinare justițiară”, Bujor Nedelcovici se simte dator să se întoarcă într-un trecut care a îmbolnăvit moral mai multe generații pentru a ne oferi șansa vindecării prin mărturisire și pentru a ne scoate de sub ”blestemul” amorțirii morale în care ne-a adus un Rău latent, generator de nemulțumire, minciună, corupție și dorință de revanșă.

La întrebarea lui Sergiu Grigore ”Cui ați vrea sa declarați război?”, Bujor Nedelcovici răspunde fără ezitare ”aș vrea să declar război minciunii și în special imposturii, imposturilor, ipocriților, disimulării și simulării, instrumentalizării, simulacrului și șarlatanilor care trăiesc în travesti și care pretind că este chipul lor adevărat”, afirmație ce susține aprecierea lui Nicolae Manolescu cu privire la atitudinea justițiară, dobândită probabil odată cu titlul de Cavaler (“Chevalier de l’Ordre des Arts et des Lettres” de la Paris).

I-ar fi fost mai ușor, desigur, să aleagă opțiunea uitării, ajutat fiind de Lethe (zeița uitării), să se convertească civilizației moderne care ”se află sub semnul lui Faust și al lui Don Juan, care l-au uitat pe Prometeu, cel care s-a sacrificat pentru noi și pentru ideea de cunoaștere.”. Bujor Nedelcovici refuză să aparțină generației ”omului fără memoriei care și-a uitat bunicii, iar copiii vor să-și uite părinții”, plecând de la ideea că uitarea este sinonimă cu moartea. Astfel, se încapățânează să pornească în căutarea Alethiei, adică Adevăr și Ne-Uitare, prin întunericul labirintului sperând ca drumul ales să aducă puțină lumină asupra trecutului. Însă căutarea adevărului în România te poartă spre nicăieri: ”M-am înșelat...din nou m-am înșelat...”.

Pe lângă amprente la nivel psihologic, formele de control de care dispunea Partidul Comunist au marcat literatura română dând naștere, după 1990, unui nou gen literar. Tot ceea ce nu s-a putut spune în perioada 1971-1989 s-a spus clar și răspicat după aceea. După căderea regimului comunist, literatura a declarat un adevărat proces comunismului în funcție de directetea sau deghizarea artistică a confesiunilor din jurnal. Literatura mărturisirilor s-a transformat într-o instanță simbolică, afirmă Ion Simuț, în fața căreia sunt aduse la aspră și dreaptă judecată toate erorile. Memoriile, jurnalele, bibliografiile, romanele documentare, toate pun în chestiune un sistem și mecanism al terorii, închisorile, Securitatea, ideologia și Cenzura. Bujor Nedelcovici se dedică prin opera sa unei grele și încercate misiuni. El este un cavaler al memoriei mânat de forța interioară a dreptății, dorința de adevăr conduce actul scrierii spre o istorie reeditată.

Bibliografie

1. *Cine sunteți, Bujor Nedelcovici ? Bujor Nedelcovici în dialog cu Sergiu grigore*, Editura Alfa, București, 2010, 448 p.
2. LASZLO, Alexandru – *Tactica sconcsului*, articol din 21 martie 2010 în Revista Tribuna
3. LOVINESCU, Monica- *O istorie a literaturii române pe unde scurte, 1960-2000*, ed. Humanitas, 2014, 684 p.
4. MANOLESCU, Florin - *Enciclopedia Exilului Literar Românesc 1945-1989*, Editura Compania, București, 2010, 830 p.
5. MANOLESCU, Nicolae – *Istoria critică a literaturii române*, Editura Paralela 45, Pitești, 2007, 1526 p.
6. NEDELCOVICI, Bujor - *Eu, Nică și Securitatea (Un tigră de hârtie)*, Editura Alfa, București, 2004, 320 p.
7. ROTARU, Ion – *O istoria a literaturii române*, Editura Minerva, București, 1971, 688 p.
8. SIMION, Eugen (coord.) - *Dicționarul general al literaturii române*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2006, 745 p.
9. SIMUȚ, Ion – *Incursiuni în literatura actuală*, Editura Cogito, Oradea, 1994, 413 p.
10. ȘTEFĂNESCU, Alex - *Istoria literaturii române contemporane 1941-2000*, editura Mașina de scris, București, 2005, 1175 p.